

Гришко Юлія Юрїївна,
аспірант кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СЛІДИ ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ

В системі елементів криміналістичної характеристики будь-якого виду злочину слідова картина є елементом, який поєднує обстановку та спосіб вчинення кримінального правопорушення та вказує на ознаки особи, яка його вчинила. Традиційно у криміналістиці сліди розуміють у широкому значенні, як зміни обстановки, стану, зовнішнього вигляду предметів, що виникають у результаті вчинення злочину, та у вузькому, як матеріально фіксовані відображення зовнішньої будови одних об'єктів на інших. До слідів в широкому розумінні можна віднести як матеріальні, так й ідеальні (уявний образ в думках людей) відображення дій, явищ, предметів, тварин, людини [1, с. 103; 2, с. 19]. Поняття «слідова картина», на думку М.В. Салтєвського, включає ідеальні відображення і матеріальні сліди, як джерела видимих і невидимих, прогнозованих слідів, що утворилися в момент вчинення злочину [3, с. 420].

При вчиненні домашнього насильства слідами у широкому розумінні є сліди, що виникли під час можливого опору потерпілої особи, а саме сліди боротьби: безлад у приміщенні, перекинуті меблі, розбите скло, посуд, розкиданий одяг тощо.

Сліди у вузькому розумінні в криміналістиці традиційно поділяються на три групи: сліди-предмети, сліди-речовини та сліди-відображення. Предмети, що залишаються при вчиненні домашнього насильства можуть бути: розірваний, розрізаний одяг як підозрюваного так і жертви, відірвані гудзики, знаряддя вчинення злочину, наприклад, якими було нанесено тілесні ушкодження: ножі, палиці, предмети господарського призначення (молоток, сокира, викрутка, скалка для тіста тощо).

Типовими слідами при домашньому насильстві є сліди контактної взаємодії: сліди опору на тілі підозрюваного та насильницьких дій на тілі потерпілого: синці, рани, укуси, розриви шкіри, садни, переломи, нашарування різних речовин, опіки, розірваний одяг на потерпілій особі, гематоми на руках, обличчі, шиї, стегнах тощо.

Слідами-речовинами при вчиненні домашнього насильства виступають, як правило, сліди біологічного походження, що можуть залишатись як на тілі та одязі постраждалого або підозрюваного, так і на предметах оточуючої обстановки: знаряддях вчинення злочину, підлозі, стінах, меблях. Це, як правило, сліди крові чи слини або мікрочастки цих речовин.

Сліди-відображення залишаються на предметах обстановки. Це сліди папілярних візерунків рук (іноді кров'яні) на знаряддях насильства, предметах обстановки; сліди босих ніг, шкарпеток чи взуття на підлозі; сліди використаних для насильства знарядь на предметах обстановки. Такі сліди у подальшому можуть бути використано при запереченні з боку кривдника свреї присутності в певному місці.

Ми погоджуємось з Т.В. Іщенко, яка зазначає, що матеріальні сліди виникають також при вчиненні економічного насильства. Насамперед вони утворюються в обстановці вчинення домашнього насильства, наприклад, пошкоджене майно шляхом підпалу, вибиті вікна, потрошені входні двері та меблі, побитий посуд, розкидані речі, відсутність продуктів харчування, дитячих іграшок, безлад, антисанітарія, відсутність опалення в опалювальний період тощо. Крім того, такі сліди можуть знайти своє відображення у зовнішньому вигляді потерпілого: брудний одяг, одяг не за сезоном, не за розміром, занедбаний, хворобливий вигляд [4, с. 58].

Ідеальні сліди при вчиненні домашнього насильства утворюються в пам'яті учасників злочинної події. Ними можуть бути підозрюваний, потерпілий, свідки з числа родичів, знайомих або, рідше, сторонніх осіб, що опинились на місці події. Ідеальні сліди можуть містити відомості про перебіг подій, опис підозрюваного, знарядь вчинення злочину. Сліди вчинення психологічного насильства утворюються у свідомості потерпілої особи та можуть відображатись у її психофізіологічних реакціях, манерах поведінки, емоціях а також впливати на психічний стан людини.

Відомості про сліди вчинення домашнього насильства необхідні, перш за все, на початковому етапі розслідування для визначення правильної кваліфікації правопорушення та причетності конкретної особи до вчинення злочину.

Список використаних джерел

4. Криміналістика : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [К. О. Чаплинський, О. В. Лускатов, І. В. Пиріг, В. М. Плетенець, Ю. А. Чаплинська]. 2-е вид. перероб. і доп. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.
5. Єфімов М. М., Пиріг І. В. Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень : підручник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 278 с.
6. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підручник. Київ : Кондор, 2005. 588 с.
7. Іщенко Т. В. Розслідування домашнього насильства. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2021. 324 с.